

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Michala Bobka v právní věci žalobce **Ing. M. T.**, zastoupeného JUDr. Janem Klaiilem, advokátem se sídlem Plzeň, Lukavická 2012/22, proti žalovanému **Veliteli vzdušných sil**, se sídlem Praha 6, Vítězné náměstí 1500/5, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 7. 2021, č. j. 62 Ad 21/2019 - 77,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 4 114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta.

Odůvodnění:

[1] Žalobce podal dne 12. 8. 2008 „žádost o náhradu škody na ušlé mzdě“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) v období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních (v roce 1998) do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost byla žalobci vyplacena pouze náhrada za dobu pohotovosti, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat, včetně všech případných příplatků.

[2] Správní orgány ve věci vydaly vícero rozhodnutí, jimiž žalobcovu žádost zamítly. Tato rozhodnutí, respektive rozhodnutí o odvolání proti nim, následně v rámci soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 15. 4. 2010, č. j. 22 Ca 54/2009 - 49, a následně rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69).

[3] Velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „správní orgán prvního stupně“), následně rozhodnutím ze dne 29. 3. 2017, č. j. MO 62800/2017-2427, žalobci zčásti vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši 177 518 Kč; ve zbylém rozsahu žádost jako nedůvodnou zamítl. Nároky za období do 14. 8. 2005 posoudil správní orgán prvního stupně jako promlčené. Toto rozhodnutí však žalovaný svým rozhodnutím ze dne 7. 11. 2017, č. j. MO 231954/2017-3031, zrušil a věc vrátil správnímu orgánu prvního stupně k dalšímu řízení.

[4] Naposledy o žádosti žalobce rozhodl správní orgán prvního stupně rozhodnutím ze dne 22. 1. 2019, č. j. MO 24908/2019-2427, jímž žádosti částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 208 716 Kč, včetně úroků z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl a nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005 shledal promlčenými; v odůvodnění uvedl, že došlo mj. i k promlčení nároku na dorovnání platu za měsíc červenec 2005. Žalovaný odvolání žalobce žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 17. 9. 2019, č. j. MO 258557/2019-3031, zamítl a posledně uvedené rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil.

[5] Žalobce podal proti posledně zmiňovanému rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně, který v záhlaví označeným rozsudkem napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[6] Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle správních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období příslušného kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani z dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formou rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tedy zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2007 v roce 2007, či zda e jednalo o rozkazy ústní. Organizace směny však byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne). Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného. Sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost, a co bylo případně jejím obsahem. Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 neměl krajský soud nařízení pohotovosti za prokázané.

[7] Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky *důležitého zájmu služby* ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (dále jen „zákon o vojácích z povolání“). Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či „pouze“ odměna za služební pohotovost, bylo ale nutné postavit najisto, jaké faktické činnosti žalobce v rámci nařízené

pokračování

služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby.

[8] Podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se fakticky o 24hodinovou službu. Část svědků sice vypověděla, že i když většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího dne) nečinili vojáci nic, přesto jim určitá činnost (například lety pro záchranu lidského života) byla nařízena. Shoda mezi svědky podle krajského soudu nepanovala ani v tom, zda v době služební pohotovosti probíhala stejným způsobem jako v době služby i letová příprava. Krajský soud uvedl, že svědci se shodli minimálně v tom, že i v době pohotovosti jim byly nařizovány činnosti, které vojáci vykonávali v době služby.

[9] Krajský soud dále uvedl, že správní orgány dostatečně nevyhodnotily všechny svědecké výpovědi a nevysvětlily, jaký byl průběh služby a pohotovosti, pokud jde o obsah těchto režimů. Není přitom rozhodné, že v době označené jako pohotovost byla konkrétní vykonaná činnost proplácena jako výkon služby. Ani za této situace totiž není vyloučeno, že režim v době pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne) byl totožný jako v době výkonu služby (od 7 h do 19 h).

[10] Krajský soud se dále zabýval tvrzením žalobce, že správní orgány uplatnily námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. K tomu uvedl, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému správními orgány včasně bránil. Promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Správní orgán prvního stupně nicméně nevysvětlil, proč došlo k promlčení nároku na dorovnání ušlého platu za červenec roku 2005 (splatného 15. 8. 2005), když vycházel z toho, že žalobce žádost o dorovnání ušlého platu podal dne 12. 8. 2008. Žalovaný pak neobjasnil, jak se jeho odlišné posouzení otázky promlčení (pokud jde o určení dne splatnosti platu) promítlo do napadeného rozhodnutí, jímž neshledal prvostupňové rozhodnutí nezákonným a potvrdil výši nároku žalobce, jak ji stanovil správní orgán prvního stupně.

[11] K žalobní námitce, že služební orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování žalobcovy žádosti i na období let 2008 až 2012, krajský soud uvedl, že ze správního spisu nejsou patrné relevantní skutečnosti, které by nasvědčovaly rozšíření žalobcovy žádosti. Žalovaný se nicméně touto otázkou zabýval nedostatečně.

[12] Krajský soud závěrem shrnul, že v roce 2007 byla žalobci v rozporu se zákonem nařizována služební pohotovost, ačkoliv nebyla splněna podmínka důležitého zájmu služby. To však podle krajského soudu samo o sobě neznamená, že žalobci byla fakticky nařízena služba a nikoliv pohotovost. Pokud jde o roky 2005, 2006 a 2008, správní orgány vůbec neprokázaly, zda byla žalobci v tomto období nařízena služební pohotovost.

[13] S ohledem na uvedené krajský soud žalovanému uložil, aby doplnil shromážděný spisový materiál a zdůvodnil, proč se jím odkazované dokumenty o nařízení služební pohotovosti vztahují na žalobce v rámci jeho zařazení. Dále žalovanému uložil doplnit, čeho se týkaly správními orgány zmiňované ústní rozkazy. Rovněž žalovaného zavázal vysvětlit, jak v případě žalobce probíhala služba a jak se lišila doba, na kterou mu byla nařizována pohotovost, od běžné služby, a to i s ohledem na prováděnou předletovou

a obdobnou přípravu a aby v tomto směru odstranil i rozpory plynoucí ze svědeckých výpovědí. Žalovanému nařídil i objasnit závěry o promlčení žalobcova nároku na dorovnání ušlého platu za měsíc červenec roku 2005. Konečně pak požadoval, aby se žalovaný vyjádřil k žalobcem odkazovanému rozšíření žádosti, ke kterému mělo dojít v roce 2011, eventuálně aby se vyjádřil k žalobcem zmiňované ztrátě příslušných listin.

[14] Proti napadenému rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[15] Žalobce podle stěžovatele dovozuje oprávněnost svého nároku ze skutečnosti, že mu byla pohotovost nařízena v rozporu se zákonem, potažmo z absence důležitého zájmu služby. Uvedenou konstrukci považuje stěžovatel za nesprávnou, neboť dle jeho mínění je rozhodné pouze to, zda žalobce v dotčeném období plnil služební úkoly, což však neprokázal.

[16] K výtce krajského soudu, že ze spisového materiálu není zřejmé, na základě jakých skutečností byla žalobci služební pohotovost nařízena v letech 2005, 2006 a 2008, stěžovatel odkázal na výpovědi svědků a organizační dokumenty (směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17. 1. 2006, dále jen „směrnice LZS/SAR“; organizační rozkazy č. 1/2008 a č. 200/2008 a denní rozkazy).

[17] Dle stěžovatele si pak byl žalobce nepochybně vědom toho, že směny LZS a SAR vykonává v režimu 12 hodin služby a 12 hodin služební pohotovosti, neboť docházku stvrdil svým podpisem. Případná nahodilá činnost v průběhu služební pohotovosti sloužila jako závazný podklad k vyplacení platu za službu. Uvedené skutečnosti vyplývají ze svědeckých výpovědí. Stěžovatel odkázal na výše zmiňovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, z něhož vyplývá, že i v případě nezákonně nařízené pohotovosti je pro případné vyplacení platu rozhodné, zda dotýčný v průběhu pohotovosti vykonával službu.

[18] Stěžovatel se neztotožnil s tvrzením krajského soudu, že není zjevná odlišnost mezi činnostmi vykonávanými v rámci služby a pohotovosti. Ze svědeckých výpovědí naopak vyplývá, že žalobce plnil běžné služební úkoly pouze v době výkonu služby a v době pohotovosti byl toliko připraven ke vzletu v případě aktivace. Skutečnost, že v době služební pohotovosti plnil též jiné úkoly na rozkaz nadřízeného (a ty mu byly započítány jako výkon služby), není *a priori* v rozporu s institutem služební pohotovosti, jehož podstatou je přítomnost vojáka na pracovišti a připravenost plnit služební úkoly. Pokud svědci hovořili o předletové či poletové přípravě v době pohotovosti, jednalo se o let v případě aktivace a s tím související přípravu.

[19] Co se týká otázky promlčení, tu stěžovatel posoudil totožně jako správní orgán prvního stupně, přičemž pouze doplnil odůvodnění ve vztahu k promlčenému nároku.

[20] Stěžovatel konečně uvedl, že mu krajský soud uložil, aby doplnil spisový materiál. Ten však obsahuje veškeré relevantní podklady. Absence organizačních rozkazů za roky

pokračování

2005 a 2006 je nahrazena svědeckými výpověďmi. Stěžovatel tedy zjistil skutkový stav takovým způsobem, že o něm nejsou důvodné pochybnosti, a další doplnění dokazování by nebylo účelné. Žalobce nadto nepředložil žádný důkaz, který by prokazoval oprávněnost jeho nároku.

[21] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti zpochybnil důvodnost tvrzení stěžovatele. Současně se však ohradil vůči odůvodnění rozsudku krajského soudu, neboť má za to, že ze shromážděných podkladů již jednoznačně vyplývá oprávněnost jeho nároku.

[22] K argumentaci stěžovatele konkrétně uvedl, že neexistuje žádný rozkaz (s uvedením jeho jména, příjmení, data, času a místa), jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Ze spisu naopak vyplývá, že byl vždy zařazován do 24hodinové služby. Dále zdůraznil, že služby LZS a SAR je nezbytné zabezpečovat nepřetržitě. Rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální, toliko za účelem dosažení rozdílného odměňování.

[23] Na podporu svých tvrzení žalobce vznesl několik argumentů. Poukázal na skutečnost, že v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj Směrnice LZS/SAR, protože by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař (jako je tomu v případě výkonu služby). Jediný, kdo by tak mohl učinit, by byl kmenový velitel, který se ale v době od 19 hodin do 7 hodin následujícího dne v místě výkonu služby nezdržoval. Ve skutečnosti žádný z vojáků nikdy nepochyboval o tom, že i v nočních hodinách podléhá témuž velení jako přes den. Obdobně pak žalobce setrval na tvrzení, že i v době údajně nařízené služební pohotovosti bylo třeba kontinuálně vykonávat předletovou přípravu. Stejně tak zpochybnil argumentaci žalovaného týkající se čerpání dob odpočinku a uvedl, že i v době označené jako služební pohotovost běžně docházelo k provádění letů, aniž by byly posádky vystřídány.

[24] Žalobce nerozporuje, že si do výkazů zaznamenával 12 hodin služby a 12 hodin pohotovosti., takový postup měl však nařízený od velitelů a nemohl činit jinak. Uvedené výkazy se nicméně zpracovávaly se zpožděním několika měsíců a jednalo se pouze o formální podklady, které neodrážely skutečný stav.

[25] Pokud se jedná o rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, ten dle mínění žalobce trpí zásadní vadou, neboť se vůbec nevypořádává s otázkou, zda byla služební pohotovost nařízena, a pokud ano, zda to bylo na dobu výkonu služby. Nutnost prokazovat, jakou činnost žalobce v době služební pohotovosti vykonával, by přicházela v úvahu pouze tehdy, pokud by měl žalobce na dobu služební pohotovosti plánovaný nepřetržitý odpočinek mezi směny. V posuzované věci tomu tak nebylo, přičemž i ze svědecké výpovědi vyplývá, že každý voják předem věděl, že bude na pracovišti zajišťovat 24hodinovou směnu. Úvahy krajského soudu by mohly *ad absurdum* vést až k situaci, že by bylo přezkoumáváno, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) žalobce vykonával i v době nařízeného výkonu služby (v některých dnech vůbec ke vzletu vrtulníku ani v době výkonu služby nemuselo dojít). V této souvislosti zdůraznil, že i v době údajně služební pohotovosti byly vykonávány lety na záchranu života v rámci služby LZS či SAR. Pakliže tedy krajský soud shledal, že nařízení služební pohotovosti

bylo nezákonné, nemohl současně aprobovat nezákonný stav spočívající v nevyplacení platu.

[26] Žalobce se dále vyjádřil k obsahu svědeckých výpovědí. Jediným svědkem, který tvrdil, že vydával ústní rozkazy o nařízení služební pohotovosti, byl Ing. J. J. Jeho výpověď je však nevěrohodná a nepravdivá, neboť ani jeho zástupce Ing. Š. vydávání ústních rozkazů nepotvrdil. Je tedy otázkou, kdo by tak činil v době nepřítomnosti Ing. J. Je rovněž nelogické, aby Ing. J. vydával písemné rozkazy o nařízení výkonu služby a následně obcházel jednotlivé vojáky, aby jim ústně nařídil, že od 19 hodin již nemají službu, ale služební pohotovost. Od 1. 12. 2005 do 30. 9. 2008 byl velitelem letky Ing. M. P. a jeho zástupcem Ing. V. E. I k této době existují písemné rozkazy o nařízení služby na 24 hodin, velitel letky přitom popřel, že by komukoliv ústně nařizoval služební pohotovost.

[27] Ve vztahu k otázce promlčení žalobce odkázal na obsah samotné žaloby. Zdůraznil, že je třeba zabývat se komplexně celým obdobím od roku 1998. Pokud mu byl po celé uvedené období plat odpírán, je vyloučeno, aby se jednalo o omyl. Z obsahu spisu naopak vyplývá, že nezákonný postup služebních orgánů byl od počátku motivovaný toliko finanční úsporou.

[28] Žalobce tedy navrhl, aby Nejvyšší správní soud nejen kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl, ale aby současně v odůvodnění rozsudku postavil na jisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

[29] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[30] Kasační stížnost není důvodná.

[31] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 minimálně do roku 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb, zde konkrétně žalobce. Nejvyšší správní soud předesílá, že žalobce je toliko jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhali doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či SAR. O kasačních stížnostech podaných v řadě těchto více či méně obdobných věcí již Nejvyšší správní soud rozhodl, mimo jiné rozsudky ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, ze dne 12. 1. 2022, č. j. 2 As 212/2021 - 34, ze dne 25. 7. 2022, č. j. 5 As 302/2021 - 28, nebo ze dne 25. 8. 2022, č. j. 6 As 361/2021 - 35.

[32] V posuzované věci není sporu o tom, že žalobce byl jako voják 233. vrtulníkové letky v Plzni - Líních zařazován do služeb LZS či SAR. Služby vykonávané žalobcem byly stanoveny v režimu 12 hodin „standardní“ služby (od 7 do 19 hodin), na niž bezprostředně

pokračování

navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda na tom, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[33] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že *vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovu služební pohotovost*. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí rozumí *přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby*.

[34] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[35] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 - 2008. Nároky za dřívější období označily správní orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany správních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka (vyjma určitých nejasností ohledně období měsíce července 2005, k tomu viz níže), Nejvyšší správní soud bude v nyní posuzované věci z uvedených závěrů krajského soudu vycházet. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[36] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jí (pro období let 2005, 2006 a 2008) velmi podrobně zabýval v bodech [13] až [29] napadeného rozsudku. Dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že konkrétně žalobci byla nařízena služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost konkrétně ve vztahu k žalobci dokládaly). Formálně byla nařízena žalobci služební pohotovost podle názoru krajského soudu pouze v roce 2007.

[37] K otázce formálního aspektu věci - nařízení služební pohotovosti Nejvyšší správní soud uvádí, že správní spis obsahuje pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spise) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu ke členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení

časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „pohotovost na pracovišti“. V příloze je dále uvedeno, že „velitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“.

[38] Ze žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.

[39] Lze proto konstatovat, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela absentují. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákově – zde k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát.

[40] Pokud stěžovatel tvrdí, že k nařízení pohotovosti došlo organizačními rozkazy ve spojení s denními rozkazy, Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že správní spis obsahuje pouze několik týdenních (či denních, jak je označuje stěžovatel) rozkazů obsahujících rozpis směn LZS a SAR na jednotlivé dny se jmény vojáků zařazených do služby (například rozkazy ze dne 31. 10. 2005, 13. 3. 2006, 19. 3. 2007, či 21. 7. 2008). Ze zmíněných rozkazů nicméně nevyplývá, že by měla být část směny vykonávána v režimu služební pohotovosti, ale naopak se jeví tak, že celých 24 hodin představuje „standardní“ výkon služby. Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další dokumenty, na které odkazuje stěžovatel, jako je například směrnice LZS/SAR, protože ani v nich není služební pohotovost nařízena konkrétním osobám.

[41] Absence části písemných podkladů si je ostatně vědom i stěžovatel. V této souvislosti odkazuje na obsah svědeckých výpovědí, které jsou dle jeho mínění způsobilé chybějící písemnosti nahradit. Zejména tvrdí, že výpovědi prokazují existenci organizačních rozkazů z let 2005 a 2006, a dále uvádí, že denní rozkazy ohledně určení vojáků do služební pohotovosti byly vydávány ústně. Pokud se jedná o organizační rozkazy, Nejvyšší správní soud již shora osvětlil, že ty samy o sobě představují pouze obecný rámec pro případné nařizování pohotovostí, nejde však o podklady, na jejichž základě by byla jakémukoliv konkrétnímu vojákově nařízena pohotovost. K otázce vydávání denních rozkazů ústní formou pak vykazují svědecké výpovědi značné rozpory. Ačkoliv někteří ze svědků vydávání ústních rozkazů potvrdili (zejména Ing. J.), jiní dotazovaní uvedený postup striktně odmítli. Kupříkladu Ing. P. uvedl, že vojáky vždy určoval do služby na celých 24 hodin a vydávání ústních rozkazů výslovně popřel. Rozdělení služby na „režim 12/12“ označil za veskrze formální. S ohledem na nejednotně vyznívající svědecké výpovědi proto nelze učinit závěr, že by z nich vyplývalo nařizování služební pohotovosti (tím méně pak konkrétně ve vztahu k žalobci). Nejvyšší správní soud

pokračování

pro úplnost poznamenává, že podobně jako žalobce považuje za nelogické, aby velitel vydával písemné rozkazy, jimiž určil jednotlivé vojáky do 24hodinové služby, a vedle toho následně týmž vojákům ústně nařizoval, že na dobu od 19 do 7 hodin mají být připraveni pouze v režimu služební pohotovosti. Obdobné stanovisko již Nejvyšší správní soud k daným důkazům zaujal mj. ve všech rozsudcích zmiňovaných v bodě [31] tohoto odůvodnění.

[42] Nejvyšší správní soud pro úplnost dodává, že si je v otázce, zda byla žalobci v roce 2007 formálně nařízena služební pohotovost, vědom rozdílných závěrů, ke kterým dospěl v rozsudku ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021- 34 (viz odstavce [27] až [30]), nebo v rozsudku ze dne 31. 1. 2022, č. j. 4 As 414/2021 - 51 (odstavce [30] až [33]). Jelikož však v těchto rozsudcích nebylo blíže zdůvodněno, z jakého důvodu rozhodující senáty považovaly služební pohotovost v roce 2007 za formálně nařízenou, respektive nebylo vysvětleno, proč se odchýlily od (dřívějších) závěrů vyjádřených v rozsudcích, na něž je odkazováno v bodě [31] tohoto odůvodnění, a protože současně není možné vyloučit, že v těchto věcech mohly být ve správním spisu založeny i listiny takový závěr (ve vztahu k jiným žalobcům) podporující, není nutné se k těmto závěrům vyjadřovat.

[43] Podklady shromážděné služebními orgány v nyní projednávané věci tedy neskytají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR (LZS) v době od 19 do 7 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele, že krajský soud posoudil otázku nařízení služební pohotovosti chybně, je proto nedůvodná.

[44] Pro úplnost Nejvyšší správní soud doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení opatřit důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností lze uzavřít, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR nařízena. Ostatně stěžovatel v této souvislosti zjevně ani žádnými dalšími důkazy nedisponuje, neboť i v kasační stížnosti dává najevo, že předložené podklady jsou dostačující a není mu zřejmé, jaké další důkazy by měl obstarat.

[45] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky, spočívající v neexistenci prokazatelných rozkazů o nařízení služební pohotovosti žalobci, ještě samy o sobě nutně nesvědčí o oprávněnosti jeho nároku. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat, z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[46] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, kterou je nutné se dále zabývat, a to v kontextu výše uvedené skutečnosti, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena,

žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval *důležitý zájem služby pro* nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[47] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, jíž je existence *důležitého zájmu služby*. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz body [30] až [33] napadeného rozsudku), přičemž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje ve světle další kasační argumentace za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[48] Jak již správně vyslovil krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé). Lze ji užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. J. H.).

[49] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Lze tedy uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[50] Pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce je však třeba zodpovědět také otázku, jaká byla faktická náplň činnosti vojáků v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Na tento materiální aspekt věci klade důraz i stěžovatel, který má za to, že žalobce v tomto ohledu neunesl důkazní břemeno.

[51] Krajský soud vycházel při zodpovězení uvedené otázky částečně z organizačních dokumentů založených ve spise, především však z obsahu svědeckých výpovědí, které podrobně zrekapituloval (viz zejména body [37] až [47] odůvodnění jeho rozsudku). Uzavřel přitom, že jakkoliv nejsou svědecké výpovědi zcela jednotné, lze z nich dovodit, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti, které vykonávali v době výkonu služby. Nejasnosti však panovaly ohledně toho, jak probíhala letová

pokračování

a obdobná příprava. Proto krajský soud stěžovateli uložil, aby se touto otázkou zabýval. Ke poslední zmiňovanému závěru má však Nejvyšší správní soud výhrady.

[52] Především není zřejmé, z jakého důvodu klade krajský soud zvýšený důraz na to, aby stěžovatel objasnil, jakým způsobem probíhala letová příprava. Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu se jedná o otázku podružnou, neboť již na základě dosud shromážděných podkladů je patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[53] Pokud jde o svědecké výpovědi, je pravdou, že nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci totiž uváděli, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá, že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, ať se již jednalo o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[54] Dle názoru Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (či přesněji v době od 19 do 7 hodin následujícího dne) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (například jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě opakovaně zmiňovaných organizačních rozkazů).

[55] Nejvyšší správní soud tedy nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu, či jako důsledek dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Nelze jistě vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat odpočinku. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako tomu bylo v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[56] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, vyplývá z něj přinejmenším tolik, že zásadním aspektem fungování letky je neustálá

připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přítom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku, či nikoliv. Stěžovatel přítom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity), a v kasační stížnosti dokonce připouští, že jim byly nařizovány i jiné činnosti. Tyto skutečnosti tedy ve svém souhrnu svědčí závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[57] Nejvyšší správní soud tedy obdobně jako v rozsudcích odkazovaných v bodě [31] tohoto odůvodnění uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR (LZS), nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

[58] Konečně se Nejvyšší správní soud zabýval rovněž poslední námitkou stěžovatele, která se týkala otázky promlčení. Stěžovatel se především ohradil vůči tvrzení krajského soudu, že rozsah promlčených nároků posoudil odlišně oproti služebnímu orgánu prvního stupně. Uvedl, že pouze precizoval jako poslední z dílčích promlčených nároků nárok za měsíc červen 2005. Případné nároky za červenec roku 2005 (uplatnitelné do 16. 8. 2005) žalobce uplatnil v zákonné lhůtě, čemuž odpovídá i výrok správního orgánu prvního stupně, dle kterého jsou promlčené *veškeré uplatněné nároky do 15. 8. 2015*.

[59] K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že správní orgán prvního stupně posoudil nárok na plat za červenec roku 2005 jako promlčený. Za poslední den pro jeho uplatnění označil 16. 8. 2008; ze správního spisu je však patrné, že žádost žalobce o náhradu tohoto platu byla doručena správnímu orgánu prvního stupně dne 14. 8. 2005. Stěžovatel následně dospěl k závěru, že promlčeny byly toliko žalobcovy nároky za červen roku 2005 (a všechny dřívější). Je tedy zjevné, že stěžovatel posoudil otázku promlčení částečně odlišně, aniž však vysvětlil, jak se jeho korekce úvah správního orgánu prvního stupně promítla do výroku napadeného rozhodnutí (zejména do posouzení výše nároku žalobce na dorovnání platu). Tuto disproporci krajský soud posoudil správně a nepochybil, pokud stěžovateli uložil se jí v dalším řízení zabývat (viz body [55] a [67] napadeného rozsudku). I tato kasační námitka je tedy nedůvodná.

[60] Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[61] Přestože Nejvyšší správní soud souhlasí se závěrem krajského soudu, že napadené rozhodnutí stěžovatele z hlediska zákona neobstojí (a byl tedy dán důvod pro jeho

pokračování

zrušení), byl nucen část argumentace krajského soudu korigovat. Ze shromážděných podkladů dle názoru kasačního soudu plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu; v tomto směru tedy korigoval úvahy krajského soudu, který stěžovateli uložil doplnit další podklady a odstranit existující rozpory v dosavadních skutkových zjištěních (zejména svědeckých výpovědích). To již Nejvyšší správní soud nepovažuje za potřebné z důvodů shora vyslovených.

[62] Při novém posouzení věci je tedy stěžovatel vázán jak závěry krajského soudu (v tom rozsahu, v němž je kasační soud aproboval a zůstaly tímto rozsudkem, nedotčeny - srov. zejména závěry krajského soudu v bodech [67] a [68] napadeného rozsudku), tak závěry uvedenými v tomto rozsudku. Stěžovatel tak především musí vycházet z názoru vyjádřeného kasačním soudem, že nárok žalobce na doplacení ušlého platu za dobu, kdy mu měla být nařízena služební pohotovost v letech 2005 (počínaje srpnem) až 2008 (včetně případných dalších příplatků), je důvodný. Najisto je třeba postavit jen otázku promlčení platu za červenec 2005. Je na stěžovateli, aby poté určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše tohoto nároku.

[63] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Žalovaný jako stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nemá tedy právo na náhradu nákladů tohoto řízení. Ve věci měl úspěch žalobce, náleží mu proto náhrada nákladů řízení ve výši 4 114 Kč. Tyto náklady sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] za vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. S tím souvisí též náhrada hotových výdajů za tento úkon v souladu s § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 300 Kč. Zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty. O částku této daně ve výši 714 Kč (21 % z 3 400 Kč) se tudíž zvyšuje odměna a náhrada hotových výdajů zástupce žalobce. Celkovou částku ve výši 4 114 Kč je stěžovatel povinen uhradit k rukám žalobcova zástupce, který je advokátem, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2022

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu